ОРІЄНТОВНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

з української мови закладів загальної середньої освіти
(Розроблено відповідно до вимог Наказу МОН України
від 04.05.2026 № 722)

1. ТАБЛИЦЯ 1. МОВНА ЛІНІЯ (ПРАВОПИС, МОВНА ТЕОРІЯ, ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ)

Мовна лінія забезпечує формування системних знань про мову як засіб вираження думок і почуттів, засвоєння мовних норм та правил правопису. У 5-6 класах оцінювання мовної лінії фокусується на засвоєнні розділів: лексикологія, фразеологія, фонетика, орфоепія, графіка, будова слова, словотвір, морфологія (іменник, прикметник, числівник, займенник) та синтаксис і пунктуація. Критерії оцінювання представлено в

«перевернутому» форматі за п'ятьма інтегрованими показниками.

Інтегрований показник (напрям спостереження)	(1–3 бали)	(4–6 балів)	(7–9 балів)	(10–12 балів)
За когнітивними процесами (розуміння, відтворення, застосування знань, лінгвістичний аналіз)	Сприймає інформацію про мовні одиниці від вчителя; намагається відтворити окремі правила чи поняття (наприклад, визначення частин мови чи правописні норми) з численними грубими змістовними помилками. Розпізнає вивчені мовні явища лише в окремих найпростіших випадках за прямої допомоги.	Відтворює значну частину мовного матеріалу (правила орфографії, морфологічні ознаки частин мови). Здатний класифікувати мовні одиниці за готовим зразком, шаблоном або з використанням навідних запитань. Припускається логічних та термінологічних помилок.	Усвідомлено застосовує знання про мовну систему та правописні правила у стандартних ситуаціях. Самостійно аналізує мовні явища, класифікує та групує їх за визначеними ознаками. Пов'язує теоретичний матеріал із практикою, вміє пояснити та обґрунтувати власні дії.	Вільно й системно оперує мовознавчими поняттями та категоріями. Здійснює повний та всебічний мовний аналіз (фонетичний, словотвірний, морфологічний, синтаксичний) складних мовних явищ. Критично аналізує та оцінює мовні факти, творчо застосовує теорію в нестандартних умовах.
За навчальною діяльністю (виконання практичних, аналітичних і дослідницьких вправ)	Намагається виконувати елементарні практичні дії (списати окремі слова, підкреслити літери), але виконує роботу фрагментарно та неорганізовано. Припускається великої кількості грубих орфографічних і пунктуаційних	Виконує стандартні практичні та тренувальні вправи за детальним алгоритмом або пам'яткою (наприклад, розбір слова за будовою). Допускає помилки в правописі чи мовному розборі, але виправляє їх після вказівки вчителя.	Самостійно та якісно виконує різнопланові практичні завдання (морфологічний аналіз іменників, прикметників; написання складних орфограм; конструювання речень). Вміє ефективно використовувати	Безпомилково, швидко та раціонально виконує завдання підвищеної складності, аналітико-синтетичні та дослідницькі вправи (редагування деформованого тексту, виправлення складних лексичних/граматичних помилок). Володіє дослідницькими

ЧИТЕРСЬКА ВЕРСІЯ

	помилок.		навчальні словники для самоперевірки й редагування.	прийомами.
За рівнем самостійності (потреба в підтримці, робота за інструкцією)	Не може самостійно розпочати чи виконати будь-яку навчальну дію; потребує постійного покрокового супроводу, підказок та фізичного чи вербального спрямування з боку вчителя на кожному етапі.	Здатний працювати самостійно лише за наявності детального зразка виконання роботи, інструкційної картки, пам'ятки чи опорної схеми. За найменшої зміни умов завдання або труднощів припиняє роботу й очікує на допомогу.	Виявляє достатню самостійність у плануванні та виконанні навчальних завдань у стандартних умовах. Вміє самостійно шукати інформацію в підручнику чи довідкових матеріалах, здійснює самоконтроль за результатами.	Демонструє повну навчальну автономність. Самостійно ставить навчальні цілі, обирає оптимальні способи розв'язання лінгвістичних завдань, розробляє власні алгоритми аналізу та здійснює об'єктивну самооцінку й корекцію.
За рівнем комунікації та взаємодії (обґрунтування мовних фактів, групова робота)	Уникає взаємодії під час навчальних завдань; комунікація з приводу мовних питань фактично відсутня. Відповіді на запитання вчителя обмежуються окремими складами чи словами з великими зусиллями.	Бере участь у груповій роботі або роботі в парах переважно в пасивній ролі. Може повторити формулювання правила чи висновку за іншими, але не здатний пояснити його значення чи навести власні приклади.	Активно та конструктивно комунікує в парах і групах під час виконання мовних проектів чи аналізу завдань. Логічно й послідовно висловлює та обґрунтовує свою думку щодо вибору орфограми, пунктограми чи мовного розбору.	Демонструє високу культуру наукового мовного спілкування та лідерські якості в командній роботі. Переконливо й аргументовано презентує результати мовних досліджень, бере участь у дискусіях, поважаючи позиції опонентів.
За частотою вияву вмінь (систематичність застосування правописних і мовних норм)	Застосування орфографічних, пунктуаційних та мовних норм має випадковий, спорадичний характер. Помилки є системними і домінують у всіх видах письмових та усних робіт учня.	Правильно застосовує вивчені правила правопису й граматики лише у типових ситуаціях (під час безпосереднього тренування на уроці). При перенесенні знань у нові умови або в роботах підсумкового характеру часто припускається помилок.	Систематично, правильно й стабільно застосовує мовні та правописні норми в стандартних умовах (контрольні диктанти, класні роботи). Помилки є нечисленними, поодинокими й швидко виправляються самим учнем.	Правописні, мовні та стилістичні вміння повністю автоматизовані й стабільно виявляються в будь-яких видах робіт (зокрема творчих, нестандартних та у повсякденному спілкуванні). Помилки на вивчені правила практично відсутні.

2. ТАБЛИЦЯ 2. МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ (АУДІЮВАННЯ, ЧИТАННЯ, ГОВОРІННЯ, ПИСЬМО, СТВОРЕННЯ ТЕКСТІВ)

Мовленнєва лінія спрямована на формування мовленнєвої компетентності учнів шляхом розвитку та вдосконалення вмінь в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо), а також готовності розв'язувати проблеми комунікативного характеру. Оцінювання в 5-6 класах фокусується на вміннях працювати з інформацією текстів різних стилів і

ЧМЛ "ПЕРСПЕКТИВА"

жанрів (художні тексти, розмовні, науково-популярні, медіатексти), створювати власні зв'язні висловлення (есе, усні та письмові перекази, описи, роздуми, листи тощо) та здійснювати діалогічне й монологічне спілкування. Критерії побудовано у «перевернутій» структурі.

Інтегрований показник (напрям спостереження)	(1–3 бали)	(4–6 балів)	(7–9 балів)	(10–12 балів)
За когнітивними процесами (сприймання, аналіз, інтерпретація та створення текстів, критичне мислення)	Сприймає на слух або читає дуже прості й короткі тексти, але не може самостійно визначити їх тему чи головну думку. Спроби відповідати на запитання за змістом тексту супроводжуються серйозними фактологічними помилками. Власні висловлення є уривчастими, логічно не пов'язаними.	Розуміє основний фактичний зміст почутого або прочитаного тексту, визначає його тему та з допомогою вчителя — основну думку. За готовим планом або навідними запитаннями будує простий переказ. Створює зв'язні висловлення з порушенням логіки та спрощеною будовою.	Самостійно та усвідомлено аналізує, інтерпретує та порівнює зміст текстів різних стилів і жанрів (зокрема медіатекстів). Визначає тему, мікротеми, основну думку, складає план. Будує послідовні й логічні власні висловлення (есе, описи, роздуми), аргументуючи свою позицію.	Глибоко сприймає й критично оцінює інформацію з текстів різних джерел. Розрізняє факти й судження, виявляє прихований підтекст та позицію автора. Будує оригінальні, логічно довершені, багаті за змістом та мовним оформленням власні висловлення різних жанрів, вільно дискутує.
За навчальною діяльністю (аудіювання, читання, говоріння, письмо, робота з текстами)	Має значні труднощі у техніці читання та сприйнятті мовлення на слух; темп роботи вкрай повільний, увага розсіяна. Письмові роботи (списування, короткі відповіді) виконує фрагментарно, з великою кількістю мовленнєвих помилок.	Читає вголос та мовчки у середньому темпі, відтворює інформацію у формі простих реплік. Пише невеликі висловлення за навідними питаннями чи готовим шаблоном. Робота з текстом обмежується буквальним копіюванням або простим репродукуванням.	Володіє різними видами читання (ознайомлювальним, вивчальним, вибірковим). Успішно створює власні тексти (листи, замітки, казки, оповідання) відповідно до мети й адресата, дотримуючись композиційних вимог зв'язного тексту.	Демонструє досконале володіння всіма видами мовленнєвої діяльності. Швидко опрацьовує великі обсяги текстової та медійної інформації, структурує та узагальнює її. Створює складні творчі роботи, блоги, публіцистичні дописи з урахуванням соціокультурного контексту.
За рівнем самостійності (автономність мовленнєвої	Нездатний самостійно побудувати навіть коротку зв'язну відповідь; потребує	Самостійно будує висловлення чи аналізує текст лише за детальними опорними	Самостійно планує та створює монологічні й діалогічні висловлення у межах тем модельної	Виявляє повну самостійність, творчу ініціативу та індивідуальний стиль у

ЧМП "ПЕРСПЕКТИВА"

діяльності)	постійної мовної підтримки, підказування слів, використання навідних запитань та жорсткого зовнішнього контролю.	схемами, таблицями опорних слів, планами або мовленнєвими кліше, наданими вчителем. Будь-які творчі чи відхилені від зразка завдання викликають ступор.	програми. Організовує власну діяльність з написання творчих робіт (есе, переказів) від задуму до реалізації без сторонньої допомоги.	мовленнєвій діяльності. Самостійно обирає жанри й стилі мовлення відповідно до комунікативної мети, здійснює глибоку рефлексію й редагування власних робіт.
За рівнем комунікації та взаємодії (усна та письмова взаємодія, соціокультурна компетенція)	Уникає спілкування, не реагує на запитання співрозмовників, виявляє мовленнєву пасивність або невідповідні поведінкові реакції під час усної взаємодії. Не може підтримати найпростіший діалог.	Бере участь у діалозі переважно однотипними репліками-відповідями за ініціативи співрозмовника, але самостійно розмову не починає й не вміє розгортати тему спілкування. У груповій роботі виконує лише репродуктивні прості дії.	Впевнено й вільно веде діалог на різноманітні теми, дотримуючись правил мовленнєвого етикету та соціокультурних норм. Активно взаємодіє у групі, вислуховує думки однокласників, толерантно аргументує власну позицію.	Демонструє високі лідерські та фасилітаційні якості у комунікації. Вміє переконувати, вести дискусію, знаходити компроміси й запобігати конфліктам у спілкуванні. Ефективно виступає перед аудиторією, вільно імпровізує.
За частотою вияву вмінь (стабільність та культура мовлення)	Вміння зв'язного мовлення виявляються рідко, фрагментарно й випадково. Культура мовлення на низькому рівні (мовні суржики, бідний словниковий запас, порушення елементарних норм спілкування).	Базові мовленнєві та комунікативні навички стабільно виявляються лише в добре підготовлених та знайомих ситуаціях (наприклад, читання напам'ять вірша, переказ знайомого тексту). У непідготовленому спілкуванні припускається багатьох помилок.	Систематично, успішно та природно комунікує в щоденному житті й на уроках. Стійко дотримується культури мовлення й правил етикету у стандартних ситуаціях спілкування. Поодинокі помилки не заважають розумінню змісту.	Культура мовлення та високий рівень комунікативної компетентності є стабільною й природною характеристикою учня в будь-яких життєвих ситуаціях. Мовлення характеризується багатством, образністю, стабільним дотриманням орфоепічних норм.

3. ДЖЕРЕЛА ТА МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт базової середньої освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898). Додаток 2: Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з мовно-літературної освітньої галузі.

2. Наказ Міністерства освіти і науки України від 04 травня 2026 року № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів» (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 1001 від 29.06.2026).

3. Барна М. Критерії оцінювання: від нормативної вимоги — до щоденного

ЧМП "ПЕРСПЕКТИВА"

інструменту вчителя. Єдина методологія для 1–9 класів – різні форми фіксації результатів // Науково-методичний портал «Супервізія в НУШ» (електронний ресурс). URL: https://barna-consult.com/kryteriyi-otsinyuvannya-vid-normatyvnoyi-vymogy-do-shhodennogo-instrumentu-vchytelya-yedyna-metodologiya-dlya-1-9-klasiv-rizni-formy-fiksatsiyi-rezultativ/

4. Барна М. Оцінювання в НУШ у 2026-2027 навчальному році: від нормативної бази до практики // Науково-методичний портал «Супервізія в НУШ» (електронний ресурс). URL: https://barna-consult.com/otsinyuvannya-v-nush-u-2026-2027-navchalnomu-rotsi-vid-normatyvnoyi-bazy-do-praktyky/

ЦМБ "ПЕРСПЕКТИВА"